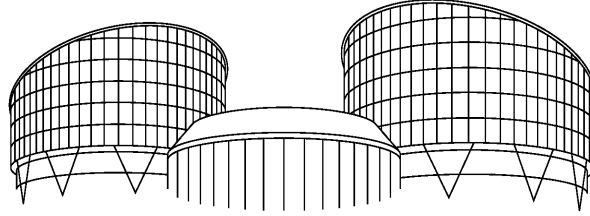

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

1

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

СПРАВА «РАШАД ХАСАНОВ І ІНШІ
ПРОТИ АЗЕРБАЙДЖАНУ»

(Заяви № 48653/13 та 3 інші – дивіться доданий список)

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

Офіційне цитування:

CASE OF RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN

(Applications nos. [48653/13](#) and 3 others – see appended list s)

Офіційний текст англійською мовою:

<http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-183372>

РІШЕННЯ

СТРАСБУРГ

7 червня 2018 року

*Це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44
Конвенції. Його текст може підлягати редакційним виправленням.*

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

2 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

У справі «Рашад Хасанов і інші проти Азербайджану»,
Європейський суд з прав людини (п'ята секція), засідаючи палатою у складі:

Ангеліка Нуссбергер, *голова*
Андре Потоцький
Йонко Грозев,
Мартіньш Мітц,
Габріель Кучко-Штадлмайєр,
Латіф Хусейнов,
Ладо Чентурія, *судді,*

і Мілан Блашко, *заступник Секретаря Секції,*

Провівши нараду за зачиненими дверима 7 травня 2018 року,
Виносить наступне рішення, яке було прийняте цієї дати::

ПРОЦЕДУРА

1. Справа була розпочата за чотирма заявами (№ 48653/13, 52464/13, 65597/13 та 70019/13) проти Азербайджанської Республіки, поданих до Суду відповідно до статті 34 Конвенції про захист прав людини та основних свобод (далі - Конвенція) чотирма громадянами Азербайджану, паном Рашадом Зейналабдіном огли Хасановим (*Rəşad Zeynalabdin oğlu Həsənov* - "перший заявник"), паном Зауром Араз огли Гурбанлі (*Zaur Araz oğlu Qurbanlı* - "другий заявник"), Узеїром Махаммад огли Маммадлі (*Üzeyir Məhəmməd oğlu Məmmədli* - "третій заявник") та паном Рашадатом Фікрат огли Ахундов (*Rəşadət Fikrət oğlu Axundov* - "четвертий заявник") ("заявники") у різні дати в 2013 році (дивіться Додаток).

2. Заявників представляли різні адвокати, які практикують в Азербайджані (дивіться Додаток). Уряд Азербайджану ("Уряд") був представлений їх агентом, паном С. Асгаровим.

3. Заявники стверджували, що їх право на свободу було порушене, оскільки вони були незаконно затримані за відсутності обґрунтованої підозри у скоєнні ними кримінального правопорушення. Вони також стверджували, що національні суди не змогли обґрунтувати їх досудове ув'язнення, а також на те, що не існувало достатніх підстав для їх наступного тримання під вартою.

18 грудня 2015 року (заяви № 48653/13, 65597/13 та 70019/13) та 9 березня 2016 року (заява № 52464/13) уряд був повідомлений про скарги щодо передбачуваної відсутності обґрунтованої підозри в тому, що заявники скоїли кримінальне правопорушення (стаття 5 §1 (с) Конвенції), передбачувану відсутність обґрунтування досудового

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

3

ув'язнення заявників (стаття 5 § 3 Конвенції) і, *ex officio*, питання відповідно до статті 18 Конвенції. 18 грудня 2015 року решта заяв №№ 48653/13 і 65597/13 були визнані неприйнятними відповідно до правила 54 §3 Регламенту Суду.

ФАКТИ

I. ОБСТАВИНИ СПРАВИ

4. Роки народження заявників і домашні адреси вказані в Додатку.

A. Розвиток подій до подання скарги

5. Заявники є активістами громадянського суспільства. Вони є членами громадського руху NIDA, неурядова організація, створена групою молодих людей у лютому 2011 року. Згідно з маніфестом NIDA хоче свободи, справедливості, правди та змін в Азербайджані, а також відхиляє насильство та використовує лише ненасильницькі методи боротьби. NIDA керує колегія з членів, до складу якої входять сім осіб. Перший, другий та четвертий заявники також є співзасновниками.

6. У січні та березні 2013 року в Баку було проведено ряд мирних демонстрацій в знак протесту проти загибелі солдатів в армії Азербайджану в не бойових ситуаціях. Демонстрації були організовані через соціальні мережі, а заявники та інші члени NIDA брали активну участь у їх організації та проведенні. Одну з демонстрацій було заплановано на 10 березня 2013 року в центрі міста.

7. 7 березня 2013 року три члена NIDA (S.N., B.G. та M.A.) були арештовані агентами Міністерства національної безпеки (далі - MNS). Проведення в національному суді щодо арешту та досудового ув'язнення S.N. та M.A. є предметом інших заяв, які очікують рішення Суду (дивіться заяви № 70106/13 та № 65583/13).

8. 8 березня 2013 року Генеральна прокуратура і MNS зробили спільну публічну заяву для преси вказавши, що "нещодавно деякими радикальними деструктивними силами були зроблені незаконні спроби підірвати суспільно-політичну стабільність, встановлену в країні (*son dövrlər radikal yönümlü bəzi destruktiv qüvvələr tərəfindən ölkədə bərqərar olmuş ictimai-siyasi sabitliyin pozulmasına yönəlmiş qanunazidd cəhdlər göstərilir*). Ця заява також була відкритим підтвердженням того, що SN, BG та MA були заарештовані за планування підбурювання до насильства та громадських заворушень під час незаконної

4 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

демонстрації, запланованої на 10 березня 2013 року. В ній також стверджувалося, що кримінальне провадження було відкрите проти S.N., B.G. та M.A. оскільки в їх квартирах були знайдені наркотичні речовини. Крім того, стверджувалося, що в квартирі B.G. було знайдено дев'ятнадцять коктейлів Молотова, три коктейлі Молотова були знайдені в квартирі S.N. і двадцять вісім листівок з гаслом «Терміново необхідна демократія (*təcili demokratiya tələb olunur*), тел: + 994, адреса Азербайджан » були знайдені в квартирі M.A. У зв'язку з цим у заяві зазначається, що "під час попереднього слідства було встановлено, що з середини 2012 року всі три особи, які були наркозалежними та стали членами NIDA через Інтернет, брали активну участь у ряді незаконних дій з організації і приготуванні легкозаймистої рідини, відомої як "коктейлі Молотова, знайдених в їх квартирах" *İlkin istintaqla müəyyən edilmişdir ki, hər üç şəxs 2012-ci ilin ortalarından etibarən internet vasitəsilə "Nida" vətəndaş hərəkatının üzvləri və narkotika aludəçisi olmaqla, təşkilatın bir sıra qanunsuz tədbirlərində fəal iştirak etmiş və yaşadıqları mənzillərdən aşkar edilmiş "Molotov kokteyli" adlanan tez alışan maye onlar tərəfindən hazırlanmışdır*).

9. Того ж дня NIDA зробила публічну заяву вказавши, що арешт S.N., B.G. та M.A. був політично мотивованим та спрямованим на змушування протестувальників мовчати викликаючи у них почуття страху до демонстрації 10 березня 2013 року.

10. З документів у справі виявляється, що на підставі рішення слідчого від 8 березня 2013 року двадцять два коктейлі Молотова, знайдених в квартирах S.N. і B.G. були представлені для експертизи, яка почалася 12 березня 2013. Експертний звіт № 4503/04 від 10 квітня 2013 року, підписаний двома експертами, постановив, що двадцять коктейлів Молотова "були лише займистими (запалювальними) інструментами, які неможливо було вважати вибуховими пристроями". У звіті також було зазначено, що два коктейлі Молотова, які залишилися, можливо було вважати вибуховими пристроями, оскільки до пляшок був прикріплений шприц з порохом.

В. Відкриття кримінального провадження проти заявників та їх тримання під вартою

11. 14 березня 2013 року перший заявник, 30 березня 2013 року третій і четвертий заявники і 1 квітня 2013 року другий заявник були затримані і доставлені у Відділ з розслідування тяжких злочинів Генеральної прокуратури.

12. З документів у матеріалах справи витікає, що у відповідні дати їх арешту заявники були повідомлені, що їм було пред'явлене обвинувачення в злочині відповідно до статті 228.3 (незаконне придбання, передача, продаж, зберігання, перевезення та носіння зброї,

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

5

аксесуарів до неї, запасів, вибухових речовин та пристроїв організованою групою) Кримінального кодексу. Рішення про обвинувачення заявників були прийняті у різні дати, але одним і тим самим слідчим. Вони були ідентичними у своїх формулюваннях окрім імені обвинуваченої особи. Опис звинувачень складався з одного речення довжиною на половину сторінки. У відповідній частині рішення стосовно першого заявника було зазначено:

«... Рашад Зейналабдін огли Хасанов був звинувачений на підставі достатніх доказів для обвинувачення тому, що на початку березня 2013 року в Баку в організованій групі з B.G, S.N. і іншими особами, з якими він мав тісні зв'язки, [він] незаконно отримано двадцять-дві скляні пляшки-вибухових пристроїв, відомі як коктейлі Молотова, які виготовляються з легкозаймистого рідкого бензину як вибухова речовина за допомогою вставки бавовняної тканини, яка перешкоджає розсіюванню та випаровуванню рідини, а також діє як запобіжник [і організоване зберігання] до 7 березня 2013 року надавши дев'ятнадцять з них B.G, який мешкає в ... і три з них – S.N., який мешкає в ...

Цими діями Рашад Зейналабдін огли Хасанов скоїв кримінальний злочин відповідно до статті 228.3 Кримінального кодексу Азербайджанської Республіки.

... "

13. У відповідні дати їх арешту перший заступник Генерального прокурора Азербайджанської Республіки звернувся з проханням до суду про направлення заявників під варту (*həbs qətimkan tədbiri*). У кожному випадку прокурор використовував таке ж формулювання, як і у рішеннях про пред'явлення обвинувачення заявникам.

14. У ті ж дати заявники постали перед суддею районного суду м. Насімі. Посилаючись на офіційні звинувачення, висунуті проти них, і запити прокуратури про повернення їх під варту, судді наказали їх утримувати під вартою на терміном три місяці. З протоколів судових засідань, поданих до районного суду м. Насімі, доступних в матеріалах справи, є очевидним, що заявники заперечували обвинувачення проти них вказуючи, що їх арешт був пов'язаний з їх соціальною та політичною активністю. Незважаючи на те, що рішення районного суду м. Насімі були прийняті в різні дати і різними суддями, їх формулювання було майже ідентичним. Кожного разу судді обґрунтовували досудове ув'язнення заявників тяжкістю звинувачень і ймовірністю того, що у випадку звільнення вони зможуть переховуватися або перешкодити слідству. Крім того, щодо першого заявника, суддя також зазначив, що перший заявник уникав розслідування до його арешту 14 березня 2013 тому, що він знаходився у розшуку з 10 березня 2013 на підставі рішення слідчого про обвинувачення його в кримінальному правопорушенні відповідно до статті 228.3 Кримінального кодексу.

6 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

15. У різні дати в березні та квітні 2013 року заявники подали апеляції на рішення про призначення їм досудового ув'язнення. Вони скаржились на, що не існувало жодних доказів того, що вони вчинили кримінальне правопорушення та не існувало підстав для їх тримання під вартою до розгляду. Перший заявник також стверджував, що він був проінформованим про будь-яке рішення слідчого про обвинувачення його у кримінальному правопорушенні до його арешту 14 березня 2013 року. У зв'язку з цим він зазначив, що між 10 і 14 березня 2013 року він не переховувався і активно брав участь у політичному житті країни, давав інтерв'ю газеті та брав участь у зібранні політичного руху.

16. У різні дати у березні і квітні 2013 року апеляційний суд м. Баку відхилив апеляції заявників встановивши, що накази про утримання під вартою були обґрунтовані. У зв'язку з цим апеляційний суд постановив, що районний суд м. Насімі правильно врахував серйозність кримінального правопорушення, приписаного заявникам, а також ймовірність того, що у випадку звільнення вони зможуть переховуватися або перешкоджати належному функціонуванню розслідування.

С. Продовження досудового ув'язнення заявників

1 Стосовно першого заявника

17. 26 квітня 2013 року перший заявник подав клопотання до районного суду м. Насімі з проханням помістити його під домашній арешт замість досудового ув'язнення. Зокрема, він стверджував, що його тримання під вартою не було обґрунтованим і не існувало підстав для його продовження. На підтвердження свого клопотання він зазначив, що має постійну адресу, ніколи не був засуджений, а також те, що не існувало ризику його переховування або перешкоджання розслідуванню.

18. 27 квітня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив клопотання визнавши його необґрунтованим.

19. 3 травня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

20. 29 травня 2013 року прокурор, відповідальний за кримінальну справу, подав клопотання до суду з проханням продовжити досудове ув'язнення першого заявника на три місяці стверджуючи, що було необхідно більше часу для завершення розслідування.

21. 30 травня 2013 року районний суд м. Насімі продовжив досудове ув'язнення першого заявника до 7 вересня 2013 року. Суд обґрунтував необхідність продовження складністю справи, тяжкістю звинувачень та ймовірністю того, що у випадку звільнення перший

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

7

заявник зможе переховуватися або перешкоджати розслідуванню впливаючи на осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

22. 3 червня 2013 року перший заявник оскаржив це рішення. Він скаржився, зокрема, на те, що не існувало жодних доказів того, що він вчинив кримінальне правопорушення, а суду першої інстанції не вдалося обґрунтувати продовження терміну його тримання під вартою для очікування судового розгляду.

23. 6 червня 2013 року апеляційний суд м. Баку відхилив апеляцію і підтвердив рішення районного суду м. Насімі від 30 травня 2013 року.

24. Жодні наступні рішення про продовження досудового ув'язнення не були додані до матеріалів справи.

2 *Стосовно другого заявника*

25. 26 квітня 2013 року другий заявник подав клопотання до районного суду м. Насімі з проханням взяти його під домашній арешт замість досудового ув'язнення. Він стверджував, зокрема, що не існувало ризику його переховування або перешкоджання розслідуванню, а також те, що суди не враховували його особисту ситуацію.

26. 30 квітня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив запит визнавши його необґрунтованим.

27. 6 травня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

28. 20 червня 2013 року прокурор, відповідальний за кримінальну справу, подав запит до суду з проханням продовжити досудове ув'язнення другого заявника на три місяці стверджуючи, що було необхідно більше часу для завершення розслідування.

29. 24 червня 2013 року районний суд м. Насімі продовжив досудове ув'язнення другого заявника до 1 жовтня 2013 року. Суд обґрунтував необхідність продовження складністю справи, тяжкістю звинувачень і необхідністю додаткового часу для вживття наступних слідчих заходів.

30. 27 червня 2013 року другий заявник подав апеляцію на це рішення повторюючи, що не існувало жодних доказів того, що він скоїв кримінальне правопорушення, а районному суду м. Насімі не вдалося обґрунтувати продовження тримання під вартою.

31. 1 липня 2013 року апеляційний суд м. Баку відхилив скаргу постановивши, що продовження тримання під вартою другого заявника для очікування судового розгляду було обґрунтованим.

32. 15 липня 2013 року другий заявник знову подав клопотання до районного суду м. Насімі про взяття під домашній арешт замість досудового ув'язнення повторюючи свої попередні аргументи.

8 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

33. 17 липня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив клопання визнавши, що підстави для його досудового ув'язнення не змінилися.

34. 25 липня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

35. 17 вересня 2013 року прокурор подав клопання до суду з проханням продовжити досудове ув'язнення другого заявника на два місяці. Прокурор вказав складність справи як підставу необхідності подовження терміну тримання під вартою та необхідність більшої кількості часу для того, щоб обвинувачений та його адвокат ознайомитись із матеріалами справи.

36. 18 вересня 2013 року районний суд м. Насімі продовжив досудове ув'язнення другого заявника до 1 грудня 2013 року. Суд обґрунтував необхідність продовження складністю справи, тяжкістю звинувачень і необхідністю додаткового часу для вжиття наступних слідчих заходів, а також ймовірністю того, що у випадку звільнення другий заявник зможе переховуватися або перешкоджати розслідуванню впливаючи на осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

37. 27 вересня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

38. Жодні наступні рішення про продовження досудового ув'язнення не були додані до матеріалів справи..

3. Стосовно третього заявника

39. З документів у матеріалах справи випливає, що у невизначену дату у травні 2013 року третій заявник подав клопання до районного суду м. Насімі з проханням взяти його під домашній арешт замість досудового ув'язнення. У зв'язку з цим Суд зазначає, що він відкрито просив уряд надати копії усіх документів, які стосуються досудового ув'язнення заявників; уряду не вдалося виконати це.

40. 17 травня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив клопання виходячи з того, що не існувало необхідності у застосуванні альтернативного запобіжного заходу триманням під вартою.

41. 23 травня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

42. 20 червня 2013 року прокурор, відповідальний за кримінальну справу, подав клопання до суду з проханням продовжити досудове ув'язнення третього заявника на три місяці стверджуючи, що було необхідно більше часу для завершення розслідування

43. 22 червня 2013 року районний суд м. Насімі продовжив досудове ув'язнення третього заявника до 30 вересня 2013 року. Суд обґрунтував необхідність продовження складністю справи, тяжкістю звинувачень, ризиком повторного вчинення злочину та ймовірністю

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

9

того, що у випадку звільнення третій заявник зможе переховуватися або перешкоджати розслідуванню впливаючи на осіб, які беруть участь у кримінальному провадженні.

44. З документів у матеріалах справи виявляється, що в червні 2013 року у невизначену дату третій заявник подав апеляцію на рішення. Уряд не надав копію апеляції, для того, щоб вона була доступною Суду.

45. 27 червня 2013 року апеляційний суд м. Баку відхилив апеляцію постановивши, що продовження його тримання під вартою для очікування судового розгляду було обґрунтованим.

46. 30 липня 2013 року третій заявник знову подав клопотання до районного суду м. Насімі про взяття його під домашній арешт замість досудового ув'язнення. Він стверджував, що його тривале тримання під вартою не було обґрунтованим, а також те, що з моменту його досудового ув'язнення не було вжито жодних слідчих заходів.

47. 31 липня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив клопотання.

48. 7 серпня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

49. Жодні наступні рішення про продовження досудового ув'язнення не були додані до матеріалів справи.

4 Стосовно четвертого заявника

50. 15 квітня 2013 року четвертий заявник подав клопотання до районного суду м. Насімі з проханням взяти його під домашній арешт замість досудового ув'язнення. Він стверджував, зокрема, що не існувало ризику його переховування або перешкоджання розслідуванню, а також те, що суди не враховували його особисту ситуацію.

51. 17 квітня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив клопотання визнавши його необґрунтованим.

52. 22 квітня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

53. 20 червня 2013 року прокурор, відповідальний за кримінальну справу, подав клопотання до суду з проханням продовжити досудове ув'язнення четвертого заявника на три місяці стверджуючи, що було необхідно більше часу для завершення розслідування

54. 24 червня 2013 року районний суд м. Насімі продовжив досудове ув'язнення четвертого заявника до 30 вересня 2013 року. Суд обґрунтував необхідність продовження складністю справи, необхідністю додаткового часу для вживання наступних слідчих

10 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

заходів та ймовірністю переховування четвертого заявника та впливу на осіб, які брали участь в кримінальному провадженні.

55. 25 червня 2013 року четвертий заявник подав апеляцію на це рішення повторюючи, що не існувало жодних доказів того, що він вчинив кримінальне правопорушення, а суду першої інстанції не вдалося обґрунтувати його тривале тримання під вартою.

56. 4 липня 2013 року апеляційний суд м. Баку відхилив апеляцію постановивши, що продовження тримання під вартою для очікування судового розгляду було обґрунтованим.

57. 7 серпня 2013 року четвертий заявник знову подав запит до районного суду м. Насімі про взяття під домашній арешт замість досудового ув'язнення або звільнення під заставу. На підтримку свого запиту він стверджував, що не існувало підстав, які обґрунтовували його тривале тримання під вартою, і суди не врахували його особисту ситуацію.

58. 13 серпня 2013 року районний суд м. Насімі відхилив запит виходячи з того, що не існувало необхідності альтернативного запобіжного заходу тримання під вартою.

59. 22 серпня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення суду першої інстанції.

60. Як впливає з документів у матеріалах справи у невизначену дату у вересні 2013 року прокурор, відповідальний за кримінальну справу, подав клопотання до суду з проханням продовжити термін досудового ув'язнення четвертого заявника на два місяці. Уряд не надав копію апеляції, для того, щоб вона була доступною Суду.

61. 18 вересня 2013 року районний суд м. Насімі продовжив досудове ув'язнення четвертого заявника до 30 листопада 2013 року.

62. 19 вересня 2013 року четвертий заявник подав апеляцію на це рішення зі скаргою на те, що не існувало підстав для його тривалого тримання під вартою. Він повторював, що не існувало підстав для підозри, що він вчинив кримінальне правопорушення, а суду першої інстанції не вдалося обґрунтувати своє рішення.

63. Як впливає з документів у матеріалах справи, 4 жовтня 2013 року апеляційний суд м. Баку підтвердив рішення районного суду м. Насімі від 18 вересня 2013 року. Уряд не надав копію рішення по апеляції, для того, щоб воно було доступним для Суду.

64. Жодні наступні рішення про продовження досудового ув'язнення не були додані до матеріалів справи.

D. Наступний перебіг подій

65. З документів у матеріалах справи випливає, що у вересні 2013 року заявникам було додатково пред'явлено обвинувачення в нових злочинах відповідно до статей 28 (готування до злочину) та 220.1 (масові заворушення) Кримінального кодексу. Уряд не надав рішення слідчого у зв'язку з цим для того, щоб зробити їх доступними для Суду.

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

11

66. 6 травня 2014 року суд м. Баку з тяжких злочинів визнав заявників винними за всіма пунктами звинувачення і засудив першого заявника до семи з половиною років позбавлення волі, другого заявника - до восьми років з половиною років позбавлення волі, третього заявника - до семи років позбавлення волі і четвертого заявника - до восьми років позбавлення волі.

67. 16 грудня 2014 року апеляційний суд м. Баку підтвердив це рішення.

68. 2 червня 2015 року Верховний суд підтвердив рішення апеляційного суду щодо першого та третього заявників.

69. 15 жовтня 2015 року Верховний суд підтвердив рішення апеляційного суду щодо другого і четвертого заявників.

70. Тим часом, 29 грудня 2014 року, другий і третій заявники були звільнені від відбування решти покарання після помилування указом Президента.

71. 17 березня 2016 року перший і четвертий заявники також були звільнені від відбування решти покарання після помилування указом Президента.

II. ВІДПОВІДНІ НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО І ПРАКТИКА

A. Кримінальний кодекс

72. Стаття 28 Кримінального кодексу передбачає наступне:

Стаття 28. Готування до злочину

"28.1. Готуванням до злочину визнається підшукування, придбання або виготовлення особою засобів чи знарядь вчинення злочину, підшукування співучасників злочину, змова на вчинення злочину або інше умисне створення умов для вчинення злочину, якщо при цьому злочин не було доведено до кінця з не залежних від цієї особи обставин.

28.2. Кримінальна відповідальність настає за приготування тільки до тяжкого та особливо тяжкого злочинів".

73. Відповідна частина статті 220 Кримінального кодексу передбачає наступне:

Стаття 220. Масові заворушення

"220.1. Організація масових заворушень, що супроводжувалися насильством, погромами, підпалами, знищенням майна, застосуванням вогнепальної зброї, вибухових речовин або вибухових пристроїв, а також опором представникам влади із застосуванням зброї, або участь в таких заворушеннях -

12 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

караються позбавленням волі на строк від чотирьох до дванадцяти років.

... "

74. Відповідна частина статті 228 Кримінального кодексу передбачає наступне:

Стаття 228. Незаконні придбання, передача, збут, зберігання, перевезення або носіння зброї, комплектуючих деталей до неї, боєприпасів, вибухових речовин і вибухових пристроїв

"228.1 Незаконні придбання, передача, збут, зберігання, перевезення або носіння вогнепальної зброї, комплектуючих деталей до неї, боєприпасів (крім гладкоствольної мисливської зброї та бойових припасів до неї), вибухових речовин або вибухових пристроїв -

караються виправними роботами на строк до двох років або позбавленням волі на строк до трьох років..

228.2 Ті самі дії, якщо вони вчинені:

283.2.1. групою осіб за попередньою змовою;

283.2.2. неодноразово -

караються позбавленням свободи на строк від трьох до п'яти років.

283,3. Дії, передбачені статтями 228.1 або 228.2 цього Кодексу, якщо вони вчинені організованою групою -

караються позбавленням свободи на строк від п'яти до восьми років.

... "

В. Кримінально-процесуальний кодекс ("КПК")

75. Докладний опис відповідних положень КПК стосовно досудового ув'язнення та провадження у справах про застосування та перегляд тримання під вартою для очікування судового розгляду можливо знайти у справах *Фархад Алієв проти Азербайджану* (№ 37138/06, §§ 83-102, 9 листопада 2010 року) та *Мурадвердієв проти Азербайджану* (№ 16966/06, §§ 35-49, 9 грудня 2010 року).

76. Згідно зі статтею 215 КПК та указом Президента про схвалення, набуття чинності КПК Азербайджанської Республіки та питань, які стосуються відповідних правових норм у зв'язку з цим від 25 серпня 2000 року, розслідування, розпочаті у зв'язку зі статтями 220 та 228 Кримінального кодексу здійснюються поліцією.

С. Рішення Пленуму Верховного Суду

77. Докладний опис відповідних частин рішень Пленуму Верховного Суду щодо застосування положень Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод і прецедентного права

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

13

Європейського суду з прав людини щодо здійснення правосуддя від 30 березня 2006 року та застосування законодавства судами під час розгляду заяв про запобіжний захід продовження тримання під вартою щодо обвинуваченого від 3 листопада 2009 року можливо знайти в справі *Расул Джафаров проти Азербайджану* (69981/14 , §§ 50-76 та §§ 79-80, 17 березня 2016 року).

78. Відповідна частина рішення Пленуму Верховного Суду щодо судової практики у справах, пов'язаних з незаконним виробництвом, обігом та розкраданням зброї, аксесуарів до неї, боєприпасів, вибухових речовин та пристроїв від 27 травня 2005 року має наступний зміст:

"4. ...

Вибухові речовини - це речовини, які складаються з хімічних сполук, здатних мати характеристики негайного хімічного перетворення - вибуху.

Вони містять ТНТ, амоніти, пластмаси, прогумовані шнури, білий та бездимний порох, тверде ракетне паливо тощо.

Вибухові пристрої містять предмети, які складаються з вибухових речовин та спеціальних пристроїв (наприклад, детонатор, запобіжник та ін.), які створюють іскру для вибуху відповідно до їх конструктивної мети.

... "

III. ВІДПОВІДНІ МІЖНАРОДНІ ДОКУМЕНТИ

79. У листопаді 2015 року Комітет ООН проти катувань розглянув четвертий періодичний звіт Азербайджану, який охоплював період з 2009 до 2015 рік, і, зокрема, зробив наступні заключні зауваження (CAT / C / AZE / CO / 4):

"Свавільне позбавлення свободи та жорстоке поводження з правозахисниками

10 Комітет глибоко занепокоєний послідовними та численними твердженнями про те, що значна кількість правозахисників були свавільно позбавлені свободи, зазнали жорстокого поводження та, у деяких випадках, їм було відмовлено в відповідній медичній допомозі у відповідь на їх професійну діяльність. Серед таких правозахисників є ... Рашадат Ахундов і Рашад Хасанов. ... Комітет висловлює жаль стосовно категоричної позиції держави-члена щодо того, що всі вищезазначені твердження є необґрунтованими незважаючи на існування звітів Організації Об'єднаних Націй, інших міжнародних організацій та механізмів з прав людини, які вказують протилежне (дивіться, наприклад, спільну заяву спеціальних доповідачів про ситуацію правозахисників, ситуацію права на свободу мирних зібрань та об'єднань, про заохочення та захист права на свободу думки та вираження поглядів, про незалежність суддів та адвокатів, про право кожного користуватися найвищим досягнутим рівнем фізичного і психічного здоров'я та звіт Головного доповідача робочої групи про свавільне тримання під вартою від 20 серпня 2015 року, а також рішення від 22 травня

14 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

2014 року Європейського суду з прав людини щодо *Льгара Мамедова проти Азербайджану*, заява № 15172/13) ... "

80. Робоча група Організації Об'єднаних Націй про свавільне тримання під вартою здійснила свій перший офіційний візит до Азербайджану з 16 до 25 травня 2016 року. 26 травня 2016 року вона опублікувала заяву, яка містить висновки щодо візиту. Відповідна частина заяви має наступний зміст:

"IV. Свавільне тримання під вартою у контексті реалізації прав людини або основних свобод, гарантованих міжнародними нормами

Під час свого візиту Робоча група могла стежити за серйозними обмеженнями роботи правозахисників, журналістів, політичних опонентів та релігійних лідерів ...

На додаток до правозахисників, журналістів, політичних та релігійних лідерів, які перебували в установах тримання під вартою, в тому числі у в'язницях, Робоча група також зустрічалася з особами, які відбули покарання або були помилувані, і отримала список близько 70 правозахисників, журналістів, політичних та релігійних лідерів, які на той час знаходилися під вартою відповідно до широкого кола обвинувачень (наркотики та правопорушення, пов'язані зі зброєю, хуліганство, ухилення від сплати податків тощо).

...

У повному обсязі врахувавши указ про помилування, підписаний президентом Азербайджану 17 березня 2016 року, внаслідок якого були звільнені політв'язні та в'язні совісті Робоча група не змогла спостерігати за будь-якими значними змінами в країні щодо цієї ситуації у зв'язку з іншими особами, позбавленими свободи на будь-яких таких самих підставах. Робоча група дотримується думки, що правозахисники, журналісти, політичні та релігійні лідери продовжують перебувати під вартою за кримінальними або адміністративними обвинуваченнями як спосіб послабити здійснення їх основних прав людини та основних свобод та примушування їх мовчати. Ці практики складають зловживання повноваженнями та порушення верховенства права, якого Азербайджан погодився дотримуватися".

81. Спеціальний доповідач ООН про ситуацію з правозахисниками відвідав Азербайджан з 14 до 22 вересня 2016 року. 22 вересня 2016 року він "закликав Азербайджан переосмислити свій каральний підхід до громадянського суспільства" та опублікував наступне твердження:

"Я поділився з урядом своїм попереднім висновком стосовно того, що за останні два-три роки громадянське суспільство в Азербайджані зіткнулося з найгіршим становищем після отримання незалежності країни. Десятки неурядових організацій, їх лідерів, працівників та їх сімей піддані адміністративним та судовим переслідуванням, в тому числі конфіскації їх активів та банківських рахунків, забороні поїздок, величезним податковим штрафам та навіть тюремному ув'язненню.

Громадянське суспільство було паралізоване внаслідок такого сильного тиску. Захисники прав людини були звинувачені державними посадовими особами у тому, що вони були у п'ятій колоні західних урядів або іноземних агентів, що викликало помилкове сприйняття населенням дійсної важливої ролі, яку

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

15

відіграло громадянське суспільство. Активісти, які просували основні свободи та критикували порушення, були звинувачені у тому, що вони були політичними опонентами та рекламували цінності, які суперечили їх суспільству або культурі. Вони були засуджені як політичні або фінансово мотивовані суб'єкти. На них нападали, їм погрожували або вони були притягнуті до відповідальності та засуджені за такими звинуваченнями як "хуліганство", "відмивання грошей", "провокація", "торгівля наркотиками" або підбурювання до знищення держави ...

ПРАВО

I. ОБ'ЄДНАННЯ ЗАЯВ

82 . Суд вважає, що відповідно до Правила 42§1 Регламенту Суду заяви повинні бути об'єднані з урахуванням їх аналогічних фактичних і правових підстав.

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 5 §1 ТА 3 КОНВЕНЦІЇ

83. Посилаючись на статтю 3 §1 (с) та 3 Конвенції заявники скаржились на те, що вони були заарештовані та перебували під вартою за відсутності "обґрунтованої підозри" у тому, що вони вчинили кримінальне правопорушення. Вони також скаржились на те, що національні суди не навели відповідних та достатніх підстав, які б обґрунтовували необхідність їх тривалого тримання під вартою. Стаття 5 §§ 1 (с) та 3 Конвенції передбачає наступне

"1. Кожен має право на свободу та особисту недоторканність. Нікого не може бути позбавлено свободи, крім таких випадків і відповідно до процедури, встановленої законом:

...

с) законний арешт або затримання особи, здійснене з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності обґрунтованої підозри у вчиненні нею правопорушення або якщо обґрунтовано вважається необхідним запобігти вчиненню нею правопорушення чи її втечі після його вчинення ...

3. Кожен, кого заарештовано або затримано згідно з положеннями підпункту "с" пункту 1 цієї статті, має негайно постати перед суддею чи іншою посадовою особою, якій закон надає право здійснювати судову владу, і йому має бути забезпечено розгляд справи судом упродовж розумного строку або звільнення під час провадження. Таке звільнення може бути обумовлене гарантіями з'явитися на судові засідання.

A. Прийнятність

16 RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

84. Суд зазначає, що ці скарги не є явно необґрунтованими у значенні статті 35 § 3 (а) Конвенції. Далі Суд зазначає, що вони не є неприйнятними на будь-яких інших підставах. Тому вони повинні бути визнані прийнятними.

В. Суть

1 Доводи сторін

(а) Заявники

85. Заявники стверджували, що звинувачення проти них були безпідставними та усі заходи, вжиті органами влади для переслідування у судовому порядку та тримання їх під вартою були свавільними та політично мотивованими. Органи прокуратури не мали жодних об'єктивних доказів або інформації, яка могла б викликати "обґрунтовану підозру" у тому, що вони вчинили кримінальне правопорушення.

86. У зв'язку з цим заявники стверджували, що коли національні суди наказали та згодом продовжили їх тримання під вартою для очікування судового розгляду у матеріалах справи не було жодних доказів того, що вони отримали будь-які вибухові речовини або пристрої та організували сховище у квартирах S.N. та B.G. За їх словами, єдиними документами, які були подані до національних судів, які розглядали питання їх досудового ув'язнення, були рішення слідчого з обвинуваченнями і клопотання прокурора про продовження тримання під вартою.

87. Заявники також стверджували, що коктейлі Молотова, які, як стверджувалося, були знайдені у квартирах S.N. та B.G., склали легkozаймисті речовини і в жодному разі не могли вважатися вибуховими речовинами або пристроями у значенні статті 228 Кримінального кодексу. Вони також оскаржили той факт, що на двох пляшках коктейлю Молотова були шприці, як зазначено в експертному звіті №. 4503/04, стверджуючи, що на жодній пляшці коктейлю Молотова не було видно жодних шприців на знімках, зроблених відразу після того, як в квартирах S.N. та B.G. були проведені обшуки, або на відеороликах про обшук, які транслювалися по телебаченню.

88. Крім того, заявники стверджували, що національні суди не надали відповідних та достатніх підстав, які б обґрунтовували їх досудове ув'язнення. Зокрема, вони стверджували, що національні суди лише цитували відповідні правові положення не оцінюючи їх особливі обставини під час ухвалення рішення про їх тримання під вартою та відхиляючи їх клопотання про домашній арешт.

(b) Уряд

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

17

89. Уряд стверджував, що права заявників відповідно до статті 5 Конвенції не були порушені. Вони були затримані на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні правопорушення, а національні суди належним чином розглянули матеріал, поданий органами прокуратури. У зв'язку з цим судді поклалися на рішення слідчого про пред'явлення обвинувачень, клопотання прокурора про продовження тримання під вартою і заяви слідчих, зроблених під час судових слухань щодо їх тримання під вартою до судового розгляду.

90. Крім того уряд стверджував, що національні суди надали відповідні і достатні підстави, які обґрунтовують необхідність продовження досудового ув'язнення заявників.

2 Оцінка Суду

(а) Загальні принципи практики

91. Стаття 5 § 1 Конвенції містить вичерпний перелік дозволених підстав для позбавлення свободи, яких необхідно суворо притримуватися. Особа може бути затримана відповідно до статті 5 § 1 (с) лише в контексті кримінального провадження з метою допровадження її до компетентного судового органу за наявності "обґрунтованої підозри" у "вчиненні правопорушення" (дивіться *Єціус проти Литви*, № 34578/97, § 50, ЄСПЛ 2000-IX та *Расул Джафаров проти Азербайджану*, № 69981/14, § 114, 17 березня 2016 року).

92. Суд повторює, що для того, щоб арешт на підставі обґрунтованої підозри був обґрунтованим відповідно до пункту 1(с) статті 5 поліція не повинна мати достатні докази для того, щоб пред'явити обвинувачення ані під час арешту, ані в той час, коли заявник перебуває під вартою (дивіться *Броуган та інші проти Сполученого Королівства*, 29 листопада 1988 року, § 53, серія А, № 145 - В). Також не є обов'язковим, щоб затриманій особі в кінцевому рахунку були пред'явлені обвинувачення або вона постала перед судом. Предметом затримання для допиту є наступне кримінальне розслідування, яке підтверджує або розвіює підозри, які є підставою для затримання. Таким чином, факти, які викликають підозру, ще не досягли такого рівня, який є необхідним для засудження або навіть для пред'явлення обвинувачення, яке виникає на наступному етапі кримінального провадження (дивіться *Мюррей проти Сполученого Королівства*, 28 жовтня 1994 року, § 55, серія А, № 300 - А).

93. Проте, вимога того, щоб підозра була заснована на обґрунтованій підставі, є важливою частиною гарантії від свавільного арешту та затримання (дивіться *«Гусинський проти Росії»*, № 70276/01, § 53, ЄСПЛ 2004-IV). Той факт, що підозра створена сумлінно, є

недостатнім. Формулюванні "обґрунтована підозра" означає наявність фактів або інформації, яка б переконала об'єктивного спостерігача у тому, що відповідна особа можливо вчинила правопорушення. При цьому тлумачення терміну «обґрунтована», залежить від усіх обставин справи (дивіться *Фокс, Кембел і Хартлі проти Сполученого Королівства*, 30 серпня 1990 року, § 32, серія А, № 182). Тривалість строку позбавлення свободи також може бути суттєвим фактором для визначення необхідного ступеня підозри (дивіться *Мюррей*, наведена вище, § 56).

94. Під час оцінювання "обґрунтованості" підозри Суд повинен мати можливість з'ясувати, чи була забезпечена сутність гарантії, передбаченої статтею 51 §1 (с). Отже, уряд-відповідач повинен надати принаймні деякі факти або інформацію, яка могла б переконати Суд в тому, що заарештована особа обґрунтовано підозрювалася у вчиненні стверджуваного злочину (дивіться *Фокс, Кембелл і Хартлі*, наведена вище, § 34 *наприкінці*, *Ільгар Мамедов проти Азербайджану*, № 15172/13, § 89, 22 травня 2014 року).

95. Крім фактичного аспекту, який розглядається найчастіше, наявність такої підозри додатково вимагає, щоб факти, на яких ґрунтується підозра, обґрунтовано вважалися злочинною поведінкою відповідно до національного законодавства. Таким чином, очевидно, що «обґрунтована підозра» не може існувати, якщо діяння, в яких підозрюється затримана особа, не були злочином на момент їх вчинення (дивіться *Влоч проти Польщі*, № 27785/95, § 109, ЄСПЛ 2000 - XI; *Канджов проти Болгарії*, № 68294/01, § 57, 6 листопада 20 08 року, і *Расул Джафаров*, наведена вище, § 118).

96. Суд повторює, що наявність обґрунтованої підозри у тому, що заарештована особа вчинила правопорушення, є неодмінною умовою законності її подальшого тримання під вартою (дивіться серед інших авторитетних джерел, *Штьогмюллер проти Австрії*, 10 листопада 1969 року, стор. 40, § 4, серія А, № 9, та *МакКей проти Сполученого Королівства* [ВП], № 543/03, § 44, ЄСПЛ 2006 - X). Відповідно, у той час як під час арешту та початкового затримання повинна існувати обґрунтована підозра, у випадках тривалого арешту також необхідно продемонструвати, що підозри зберігаються та залишаються "обґрунтованими" під час тримання під вартою (дивіться *Ільгар Мамедов*, наведена вище, § 90, та *Ягублу проти Азербайджану*, № 31709/13, § 56, 5 листопада 2015 року).

(b) Застосування вищезазначених принципів у цій справі

97. Суд зауважує, що заявники у цій справі скаржились на відсутність "обґрунтованої" підозри проти них протягом усього періоду їх тримання під вартою, в тому числі як початковий період після їх арешту, так і наступні періоди, коли був наданий дозвіл на їх тримання

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

19

під вартою та воно було продовжене рішеннями суду. Вони повторювали цю скаргу у Суді. Уряд стверджував у зв'язку з цим, що заявники були затримані на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні кримінального правопорушення, а національні суди належним чином розглянули матеріали, подані органами прокуратури. На підтримку свого твердження уряд вказав, що національні суди поклалися на рішення слідчого про пред'явлення обвинувачення, клопотання прокурора про продовження тримання під вартою і твердження слідчого під час судових слухань щодо необхідності їх тримання під вартою до судового розгляду.

98. За цих обставин Суд зазначає, що він повинен брати до уваги усі відповідні обставини навколо арешту заявників і тримання під вартою для того, щоб переконатися у тому, що існувала будь-яка об'єктивна інформація або факт, який демонтрував, що підозра проти них була "обґрунтованою". У зв'язку з цим Суд вважає за необхідне звернути увагу на різноманітні невідповідності та недоліки в обвинуваченнях, поданих проти заявників органами прокуратури.

99. Суд зазначає, що незважаючи на те, що опис обвинувачень, поданих проти заявників, був зроблений у різні дати в березні та квітні 2013 року, він був ідентичним (дивіться пункт 12 вище). Зокрема, опис складався з одного речення, яке охоплювало приблизно половину сторінки друкованого тексту, з якого можливо було зрозуміти, що їх звинувачували у незаконному отриманні двадцяти двох скляних пляшок коктейлю Молотова та організації їх зберігання в квартирах S.N. та B.G.

100. Проте Суд спочатку вказує на те, що ці обвинувачення проти заявників у незаконному отриманні вищезазначених коктейлів Молотова та організації їх зберігання в квартирах S.N. та B.G. повністю суперечили спільній публічній заяві від 8 березня 2013 року, зробленій Генеральною прокуратурою та MNS, в якій було чітко вказано, що коктейлі Молотова, знайдені в квартирах S.N. і B.G., були підготовлені S.N. і B.G. самостійно (дивіться пункт 8 вище).

101. Також Суд не міг не помітити той факт, що рішеннях про пред'явлення обвинувачення заявникам не було вказане джерело, з якого вони отримали відповідні коктейлі Молотова. Як виявляється з матеріалів справи, протягом усього періоду арешту заявників і досудового ув'язнення слідчі органи не подали жодної інформації або документів у зв'язку з цим.

102. Суд також зазначає, що, незважаючи на те, що заявникам було пред'явлене обвинувачення у вчиненні злочину відповідно до статті 228.3 Кримінального кодексу, з тексту цього положення (дивіться пункт 74 вище) не витікає, що інкриміновані дії відповідно до статті

228 Кримінального кодексу також стосувалися займистих (запальних) речовин та пристроїв. Тлумачення Пленумом Верховного суду поняття вибухових речовин та пристроїв у своєму рішенні від 27 травня 2005 року не вважає легкозаймисті речовини та пристрої вибухонебезпечними речовинами та пристроями, які підпадають під дію статті 228 Кримінального кодексу (дивіться пункт 78 вище).

103. У зв'язку з цим Суд також зазначає, що, незважаючи на висновки звіту експертів №. 4503/04, в якому стверджувалося, що двадцять з двадцять двох коктейлів Молотова, знайдених в квартирах S.N. та B.G. неможливо було вважати вибуховими речовинами або пристроями (дивіться пункт 10 вище), з документів у справі не стає очевидним, що органи прокуратури змінили обвинувачення, подані проти заявників, з огляду на висновки вищезазначеного висновку експертів.

104. Проте Суд не вважає необхідним для цілей цієї справи приймати рішення стосовно того, чи дії, вжиті проти заявників, склали злочин на момент їх вчинення, а також розглядати заяви заявників, в яких заперечувалася наявність шприців на двох інших пляшках коктейлю Молотова, оскільки в будь-якому випадку органи прокуратури ніколи не продемонстрували існування будь-якої інформації або доказів того, що заявники мали будь-який зв'язок з коктейлями Молотова, про які йде мова. Зокрема, у матеріалах справи були відсутні документи, які б демонстрували, що вони отримали коктейлі Молотова, а потім організували сховище у квартирах S.N. та B.G., як це стверджувалося в рішеннях про їх обвинувачення.

105. У зв'язку з цим Суд зазначає, що, незважаючи на те, що уряд посилається на рішення слідчого про пред'явлення обвинувачення проти заявників, запити прокурора про продовження тримання їх під вартою і твердження слідчого на судових слуханнях, в наведених вище документах або заявах не було жодної згадки того, як обвинувачення дійшло висновку, що заявники отримали коктейлі Молотова, а потім організували сховище у квартирах S.N. та B.G. (порівняйте *Мушук проти Молдови*, № 42440/06, § 32, 6 листопада 2007 року). Також не заперечувався той факт, що жоден з цих документів або заяв не супроводжувався доказом, який підтверджував обвинувачення органів прокуратури проти заявників. Крім того, не було продемонстровано, що органи прокуратури надавали будь-які докази національним судам, які приймали рішення та продовжували досудове ув'язнення заявників, на підтримку клопання про продовження тримання їх під вартою (порівняйте *Ільгар Мамедов*, наведена вище, § § 96-99 і *Ягублу*, наведена вище, § 60). У зв'язку з цим Суд також звертає увагу на рішення Пленуму Верховного Суду від 3 листопада 2009 року. Це рішення вимагало від національних судів піддавати клопання органів прокуратури про продовження тримання під вартою ретельному

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

21

дослідженню і перевіряти існування підозр щодо обвинуваченого за допомогою використання їх повноважень відповідно до статті 447.5 КПК вилучувати документи і досліджувати «речові докази», якими володіють органи прокуратури (дивіться пункт 77 вище). Проте, у цій справі вищезазначені в не були враховані (порівняйте *Ільгар Мамедов*, наведена вище, § 97 та *Ягублу*, наведена вище, § 61).

106. Стосовно додаткових обвинувачень відповідно до статті 28 та 220 Кримінального кодексу, поданих проти заявників у вересні 2013 року, Суд зазначає, що уряд не надав Суду копію рішень у зв'язку з цим. У будь-якому випадку, усі попередні рішення про призначення і продовження досудового ув'язнення заявників були засновані виключно на початкових обвинуваченнях відповідно до статті 228.3 Кримінального кодексу, отже нові звинувачення не мали значення для оцінювання обґрунтованості підозри, яка міститься в основі тримання заявників під вартою протягом періоду, який підпадає під сферу застосування у цій справі, і уряд явно не стверджував інше (порівняйте *Расул Джафаров*, наведена вище, § 131).

107. Суд бере до уваги той факт, що справа заявників була передана до суду і вони були засуджені. Проте це не впливає на висновки Суду у зв'язку з цією скаргою, в якій він повинен вивчити питання стосовно того, чи позбавлення заявників свободи було обґрунтованим на основі інформації або фактів, доступних у відповідний час. У зв'язку з цим, з урахуванням вищезазначеного аналізу Суд вважає, що матеріал, поданий до нього, не відповідає мінімальному стандарту, встановленому статтею 5 §1 (с) Конвенції для обґрунтованості підозри, необхідної для арешту особи та продовження тримання під вартою. Відповідно, не було продемонстровано у задовільний спосіб, що протягом періоду, який розглядав Суд у цій справі заявники були позбавлені свободи за "обґрунтованою підозрою" у вчиненні кримінального злочину.

108. Тому було порушення статті 5 § 1 Конвенції.

109. З урахуванням вищезазначеного висновку Суд не вважає за необхідне розглядати окремо відповідно до статті 5 § 3 Конвенції питання стосовно того, чи національні органи влади надали відповідні і достатні підстави, які обґрунтовують необхідність продовження досудового ув'язнення заявників (дивіться *Луканов проти Болгарії*, 20 березня 1997 року, § 45, *Звіти про постанови та рішення 1997-II*, *Ільгар Мамедов*, наведена вище, § 102, і *Ягублу*, наведена вище, § 64).

III. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 18 КОНВЕНЦІЇ РАЗОМ ЗІ СТАТТЕЮ 5 КОНВЕНЦІЇ

110. Заявники стверджували, що згідно зі статтею 18 Конвенції їх права відповідно до Конвенції були обмежені для інших цілей, ніж ті, які передбачені Конвенцією. Зокрема, їх арешт та затримання мали мету покарання їх за їх політичну та соціальну активність як членів правління NIDA, а також припинення протестів проти смерті солдатів та знищення руху активної молоді в країні. Стаття 18 передбачає:

"Обмеження, дозволені згідно з цією Конвенцією щодо зазначених прав і свобод, не застосовуються для інших цілей ніж ті, для яких вони встановлені".

A. Прийнятність

111. Суд зазначає, що скарга заявника не є явно необґрунтованою у значенні статті 35 § 3 (а) Конвенції. Суд також зазначає, що вона не є непринятною на будь-яких інших підставах. Тому вона повинна бути визнана прийнятною.

B. Сутність

1 Доводи сторін

(a) Заявники

112. Заявники стверджували, що сукупність доказів у цій справі була достатньою для того, щоб спростувати загальну презумпцію того, що державні органи Азербайджану діяли сумлінно. Заявники наголошували, що вони не вчинили кримінальне правопорушення, а обмеження у цій справі були застосовані з наміром покарати та змусити їх мовчати і таким чином нейтралізувати їх як активістів громадянського суспільства та перешкодити їм продовжувати правозахисну діяльність. У зв'язку з цим вони посилалися на ряд доповідей та виступів різних правозахисних організацій, таких як Human Rights Watch, Amnesty International та Freedom House, які описують їх арешт та тримання під вартою як політично мотивовані.

113. Вони також вказували, що NIDA відіграв велику роль у організації серії протестів проти загибелі солдатів в армії Азербайджан та був найактивнішим молодіжним рухом в країні. У зв'язку з цим вони стверджували, що їх арешт та тримання під вартою також мали на меті відбити бажання у інших займатися такою діяльністю і паралізувати NIDA та молодіжну політичну активність взагалі в країні. Заявники також стверджували, що дії уряд були спеціально спрямовані на NIDA і декілька його членів були заарештовані та знаходилися під вартою протягом останніх декількох років.

(b) Уряд

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

23

114. Уряд стверджував, що, як і у справі *Ходорковський проти Росії* (№ 5829/04, 31 травня 2011 року) і *Ходорковський і Лебедєв проти Росії* (№. 11082/06 і 13772/05 25 липня 2013 року) твердження заявників у цій справі були занадто широкими та далекосяжними. Вони не скаржилися на окремий інцидент, але намагалися продемонструвати, що весь юридичний механізм держави-відповідача використовувався неналежним чином *ab initio*, а також те, що від початку до кінця органи влади діяли несумлінно та з явним недотриманням Конвенції.

По суті, заявники намагалися переконати Суд у тому, що вся їх справа суперечила Конвенції, і, тому, кримінальне провадження проти них було незаконним. Це твердження було серйозним, оскільки воно порушувало загальну презумпцію сумлінності державних органів влади та вимагало особливо важливих доказів на його підтримку.

115. Проте, на думку уряду, жодне з обвинувачень проти заявників не було політичним. Вони не були лідерами опозиції або державними посадовими особами. Дії, які були приписані їм, не були пов'язані з їх участю в політичному житті, дійсним або уявним – їх переслідували в судовому порядку за загальний кримінальний злочин. Уряд стверджував, що обмеження, встановлені державою у цій справі згідно зі статтею 5 Конвенції, не були застосовані для будь-яких інших цілей, окрім передбачених цим положенням, а також суворо для належного розслідування серйозних злочинів, які, як стверджувалося, були вчинені заявниками.

2 Оцінка Суду

(а) Загальні принципи

116. Суд зазначає, що загальні принципи, які стосуються тлумачення та застосування статті 18 Конвенції, нещодавно - після прийнятих рішень у справах *Ходорковський проти Росії* (наведене вище) та *Ходорковський та Лебедєв проти Росії* (наведена вище), на які посилався уряд (дивіться пункт 114 вище) - були викладені Великою палатою у своєму рішенні в справі *Мерабішвілі проти Грузії* ([ВП], № 72508/13, 28 листопада 2017 року):

287. Подібно до статті 14 стаття 18 Конвенції не існує незалежно (дивіться у зв'язку зі статтею 14 *Маркс проти Бельгії*, 13 червня 1979 року, § 32, серія А; *Ван Дер Мусселе* проти Бельгії, 23 листопада 1983 року, § 43, серія А 70; *Расмуссен проти Данії*, 28 листопада 1984 року, § 29, серія А, № 87; *Абдулазіз, Кабалес і Балкандалі проти Сполученого Королівства*, 28 травня 1985 року, § 71, Серія А 94; *Тліменос проти Греції* [ВП], № [34369/97](#), § 40, ЄСПЛ 2000-IV; і *Костянтин Маркін проти Росії* [ВП], № [30078/06](#), § 124, ЄСПЛ 2012 (витяги)); вона може бути застосована

лише у поєднанні зі статтею Конвенції або Протоколами, які визначають або обмежують права та свободи, які Високі Договірні Сторони зобов'язалися забезпечувати тим, хто знаходиться в їх юрисдикції (дивіться *Камма*, на сторінці 9; *Гусинський*, § 73; *Чеботарі*, § 49; *Ходорковський*, § 254; *ВАТ "Нефтяна компанія ЮКОС"*, § 663; *Луценко*, п. 105; *Тимошенко*, § 294; *Льгар Мамедов*, § 137; *Расул Джафаров*, § 153; і *Цханоттадзе*, § 113, всі наведені вище, всі з яких висловили ту саму ідею вказавши, що стаття 18 «не має автономної ролі»). Це правило виникає з її формулювання, яке доповнює положення таких статей, як, наприклад, друге речення статті 5§1 та другий параграф статті 8-11, які дозволяють обмеження цих прав та свобод, а також з його місця в Конвенції в кінці Розділу I, який містить статті, які визначають і обмежують ці права та свободи.

288. Проте стаття 18 використовується не лише для прояснення обсягу цих обмежувальних положень. Вона також прямо забороняє Високим Договірним Сторонам обмежувати права та свободи, закріплені в Конвенції, для цілей, не передбачених самою Конвенцією, і в цьому відношенні вона є автономною (дивіться *mutatis mutandis*, стосовно статті 14, *Расмуссен*, § 29; *Абдулазіз, Кабалес і Балкандалі*, § 71; *Тліменос*, § 40; і *Костянтин Маркін*, § 124, всі наведені вище). Тому, як і позиція стосовно статті 14, стаття 18 може бути порушена навіть якщо не порушується стаття, разом з якою вона застосовується (дивіться з цього питання *Камма*, на сторінці 9; *Гусинський*, § 73; і *Чеботарі*, § 49, всі наведені вище).

289. Наприкінці, усвідомлюючи, як це вже було підкреслено, певну невідповідність у своїх попередніх рішеннях щодо використання термінів "незалежність" та "автономність" у цих контекстах, Суд використовує можливість, надану цією справою, для об'єднання мови, яка використовується стосовно статті 18 з мовою, яка використовується стосовно статті 14, як це було зроблено вище.

290. Крім того, з положень статті 18 витікає, що порушення може виникнути лише у випадку, коли право або свобода, про яку йде мова, підлягають обмеженням, дозволеним відповідно до Конвенції (дивіться *Камма*, на сторінці 10; *Гусинський*, § 73; *Чеботарі*, § 49; і *ВАТ "Нефтяна компанія ЮКОС"*, § 663, всі наведені вище).

291. Лише той факт, що обмеження права або свободи встановлених Конвенцією не відповідає усім вимогам положення, яке дозволяє його, не обов'язково викликає питання відповідно до статті 18. Окремий розгляд скарги відповідно до цієї статті гарантується лише у випадку, коли скарга на те, що обмеження було застосоване з метою, не передбаченою Конвенцією, є основним аспектом справи

117. Велика Палата також встановила, що право або свобода іноді обмежуються виключно з метою, не передбаченою Конвенцією. Але однаково можливо, що обмеження застосовувалося як з прихованою метою, так і з метою, передбаченою Конвенцією; іншими словами, воно переслідувало велику кількість цілей. За таких обставин обмеження може бути сумісним з основним положенням Конвенції, яке надає дозвіл, оскільки воно переслідує мету, дозволена відповідно до цього положення, але все одно порушує статтю 18 тому, що воно переважно мало інше призначення, не передбачене Конвенцією; іншими словами, якщо така інша мета була переважаючою. І навпаки, якщо призначена мета була основною, обмеження не суперечило статті 18 навіть якщо воно також мало іншу мету. Яка мета переважає в справі залежить від усіх обставин. Під час оцінювання цього питання Суд буде враховувати характер та рівень зрозумілості передбачуваної прихованлі мети та пам'ятати, що Конвенція була створена для

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

25

підтримки і просування ідеалів і цінностей демократичного суспільства, яке регулюється верховенством права (дивіться *Мерабішвілі*, наведена вище, §§ 292, 305 і 307).

118. В останньому рішенні після розгляду питання доказів щодо скарг відповідно до статті 18 Конвенції (дивіться *Мерабішвілі*, наведена вище, §§ 310-15) Суд виявив наступне щодо стандарту надання доказів:

316. Отже, не існує підстав для того, щоб Суд обмежувався безпосереднім доказом стосовно скарг відповідно до статті 18 Конвенції або застосовував спеціальний стандарт надання доказів для таких тверджень.

317. Проте необхідно підкреслити, що непрямі докази у цьому контексті означають інформацію про основні факти або контекстні факти чи послідовність подій, які можуть стати основою для висновків про основні факти ... Звіти або заяви міжнародних спостерігачів, неурядових організацій або засобів масової інформації, або рішення інших національних або міжнародних судів часто враховуються, зокрема, для прояснення фактів або підтвердження висновків Суду ...

(b) Застосування вищезазначених принципів у цій справі

119. Суд вважає необхідним зазначити, перш за все, що він вже виявив, що арешт і тримання заявників під вартою не проводилися з метою, передбаченою статтею 5 § 1 (с) Конвенції (дивіться пункти 97-108 вище), оскільки висунуті проти них звинувачення не були засновані на «обґрунтованій підозрі» в значенні статті 5 §1 (с) Конвенції (порівняйте *Мерабішвілі*, наведена вище, § 318, *Ходорковський*, наведена вище, § 258, і порівняйте *Луценко проти України*, № 6492/11, § 108, 3 липня 2012 року, *Ільгар Мамедов*, наведена вище, § 141, і *Расул Джафаров*, наведена вище, § 156). Таким чином цю справу необхідно відрізнити від справ з великою кількістю цілей, в яких обмеження застосовувалося як для прихованих цілей, так і з метою, передбаченою Конвенцією (дивіться *Мерабішвілі*, наведена вище, §§ 318-54).

120. Проте, лише той факт, що обмеження права заявників на свободу не переслідувало мету, передбачену статтею § 1 (с) 5, не складає достатню підставу для проведення окремого розгляду скарги відповідно до статтею 18 за винятком, якщо скарга на те, що обмеження було застосоване для цілей, не передбачених Конвенцією, є основним аспектом справи. Таким чином, все ще необхідно з'ясувати, чи існував доказ того, що діями органів влади фактично керувала прихована мета. Суд нагадує у зв'язку з цим, що не існує жодних підстав для того, щоб обмежитися прямим доказом щодо скарг відповідно до статті 18 Конвенції або застосовувати спеціальний стандарт надання доказів для таких тверджень (дивіться *Мерабішвілі*, наведена вище, §

316), оскільки залежно від обставин справи прихована мета не завжди може бути доведена зазначенням особливо суперечливого документа, який чітко виявляє фактичну підставу (наприклад, письмовий документ, як у справі *Гусинського*) або особливий окремий інцидент.

121. У цій справі, як і у справах *Ільгар Мамедов* (наведена вище) та *Расул Джафаров* (наведена вище) Суд вважає, що було встановлено з достатнім рівнем доказів, що доказ прихованої мети витікає з протиставлення відсутності підозри з контекстними факторами.

122. По-перше, Суд бажає звернути увагу на спільну публічну заяву від 8 березня 2013 року, зроблену Генеральною прокуратурою, в якій правоохоронні органи чітко були націлені на NIDA та її членів вказуючи, що «нещодавно деякими радикальними деструктивними силами були зроблені незаконні спроби підірвати суспільно-політичну стабільність, встановлену в країні». З вищезазначеної заяви також очевидно, що з самого початку кримінального провадження, розпочатого у зв'язку з виявленням наркотичних речовин та двадцяти двох коктейлів Молотова в квартирах S.N. та B.G., правоохоронні органи намагалися встановити зв'язок між стверджуваним володінням коктейлями Молотова двома членами NIDA з їх членством в групі заявивши без жодних застережень, що «починаючи з середини 2012 року всі три особи, які були наркозалежними та стали членами NIDA через Інтернет, брали активну участь у ряді незаконних дій організації (дивіться пункт 8 вище).

123. По-друге, Суд надає значення діяльності NIDA, яка була описана органами прокуратури як незаконна без будь-яких підстав і доказів лише за декілька днів до арешту та затримання його чотирьох членів правління, іншими словами, заявників. У зв'язку з цим Суд зазначає, що органи прокуратури мали намір зобразити NIDA та його членів як "руйнівні сили" та організацією, яка здійснює "незаконну діяльність", посиляючись виключно на той факт, що було виявлено наркотичні речовини та коктейлі Молотова в квартирах двох членів NIDA. Проте, матеріали справи не демонструють, що органи прокуратури мали об'єктивну інформацію, яка вилікала *bona fide* підозру щодо NIDA та членів її правління на момент подання цих тверджень (порівняйте *Ільгар Мамедов*, наведена вище, § 141).

124. По-третє, Суд не може погодитися з твердженням уряду стосовно того, що звинувачення проти заявників не могли бути політично мотивованими, оскільки вони не були лідерами опозиції або державними службовцями. Безперечним є той факт, що заявники були активістами громадянського суспільства та членами правління NIDA, яка була одним з найактивніших молодіжних рухів в країні і стояла за багатьма протестами проти уряду. У зв'язку з цим Суд також надає значення термінам відкриття кримінального провадження проти заявників після проведення серії демонстрацій проти уряду, в якій

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук

Олександра Дроздова та Олени Дроздової

27

члени NIDA брали активну участь. Крім того, Суд зазначає, що доказ уряду стосовно того, що заявники були заарештовані і перебували під вартою виключно з метою розслідування кримінальних злочинів, які, як стверджується були скоєні ними, суперечить особливому ставленню правоохоронних органів до цієї справи. Дійсно, незважаючи на те, що згідно з національним законодавством розслідування кримінальної справи, розпочатої відповідно до статті 228 Кримінального кодексу, повинне проводитися поліцією (дивіться пункт 76 вище), у цій справі розслідування проводилося Департаментом з тяжких злочинів Генеральної прокуратури із залученням MNS.

125. Сукупність вищезазначених фактів і обставин разом з останніми звітами та висновками, зроблених різними міжнародними установами з прав людини про придушення громадянського суспільства в країні та окремі випадки арешту та тримання під вартою активістів громадянського суспільства, у тому числі заявників (дивіться пункти 79-81 вище) вказує на те, що фактичною метою оскаржених заходів було примушування заявників мовчати та покарання за їх активну соціальну та політичну діяльність та діяльність в NIDA.

126. У світлі цих міркувань Суд виявляє, що свобода заявників була обмежена для цілей, які відрізнялись від приведення їх до встановленого законом компетентного органу на підставі обґрунтованої підозри у вчиненні злочину, як це передбачено статтею 5 1 (с) Конвенції.

127. Суд вважає це достатньою підставою для виявлення порушення статті 18 разом зі статтею 5 Конвенції.

IV. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

128. Статтею 41 Конвенції передбачено:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або Протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію.»

A. Шкода

1 Матеріальна шкода

(a) Стосовно першого та третього заявників

129. Перший та третій заявники вимагали 35 000 євро (EUR) відшкодування матеріальної та моральної шкоди. У зв'язку з цим не вказавши суму своїх вимог стосовно матеріальної шкоди вони стверджували, що вони втратили заробіток внаслідок їх тримання під вартою.

130. Уряд звернувся до Суду з проханням відхилити ці вимоги стверджуючи, що перший та третій заявники не надали жодних доказів для підтвердження їх вимог щодо втрати заробітку.

131. Суд зазначає, що перший та третій заявники не подали жодних доказів для підтвердження своїх вимог щодо втрати заробітку. Відповідно, Суд відхиляє їх вимоги відшкодування матеріальної шкоди.

(b) Стосовно другого заявника

132. Другий заявник вимагав 7 000 євро (EUR) відшкодування матеріальної шкоди. Він стверджував, що його сім'я витратила цю суму на надсилання їжі та регулярне відвідування його у в'язниці. Він вимагав таку ж суму за шкоду здоров'ю під час тримання під вартою.

133. Уряд звернувся до Суду з проханням відхилити вимогу.

134. Суд не виявляє причинно-наслідкового зв'язку між зазначеною шкодою та виявленими порушеннями (дивіться *Фатуллаєв проти Азербайджану*, № 40984/07, § 186, 22 квітня 2010 року; *Ефендієв проти Азербайджану*, № 27304/07, § 60, 18 грудня 2014 року, і *Ягублу*, наведена вище, § 68). Відповідно, Суд відхиляє вимоги другого заявника щодо матеріальної шкоди.

2 Моральна шкода

135. Перший та третій заявники вимагали 35 000 євро відшкодування матеріальної та моральної шкоди не уточнюючи суму своїх вимог стосовно моральної шкоди. Другий заявник вимагав 55 000 євро відшкодування моральної шкоди. Четвертий заявник вимагав 30 000 євро відшкодування моральної шкоди.

136. Уряд стверджував, що суми, які вимагали заявники, були необґрунтованими та надмірними. Крім того, уряд стверджував, що 10 000 EUR складатиме обґрунтоване відшкодування моральної шкоди, яка, як стверджується, була завдана заявникам.

137. Суд вважає, що заявникам була завдана моральна шкода, яку неможливо відшкодувати виключно виявленням порушення, і тому повинна бути присуджена компенсація. Здійснюючи оцінювання на справедливій основі, як цього вимагає стаття 41 Конвенції, Суд присуджує кожному заявникові суму в розмірі 20 000 євро плюс будь-який податок, який може бути нарахований на цю суму.

В. Судові та інші витрати

138. Перший заявник вимагав 4 000 євро на юридичні послуги, які виникли під час розгляду справи в національних судах та Суді. Другий заявник вимагав 4 000 євро на юридичні послуги, які виникли в Суді, та 570 євро на витрати за переклади. Третій заявник вимагав 7600 євро на юридичні послуги, які були порушені під час провадження у національних судах та Суді. Четвертий заявник вимагав 7312 євро для юридичних послуг, виникли під час розгляду справи в національних судах та Суді. Заявники подали відповідні угоди, укладені з їх представниками для підтвердження їх вимог. Перший і третій заявники також вимагали, щоб компенсація видатків і витрат була перерахована безпосередньо на банківський рахунок їх представників.

139. Уряд вважає, що суми, які вимагали заявники, були необґрунтованими та надмірними. У зв'язку з цим уряд звернувся до Суду з проханням застосовувати суворий підхід до вимог заявників. Крім того, уряд просив взяти до уваги той факт, що першого і третього заявника представляв в Суді одні і ті ж адвокати та вони подали однакові твердження. Уряд також вказав, що представник другого заявника подав дуже схожі твердження в іншій заяві, яка очікує рішення Суду, а також те, що його запит щодо витрат на переклади був необґрунтованим, оскільки він добре володів англійською мовою. Уряд також оскаржив спосіб розрахунку видатків та витрат представниками четвертого заявника, стверджуючи, що не всі юридичні послуги, зазначені в угоді, укладеній між ним та його адвокатами, були доречними для цього провадження у Суді.

140. Відповідно до прецедентного права Суду заявник мав право на компенсацію судових та інших витрат лише якщо буде доведено, що такі витрати були фактичними і немінучими, а їхній розмір – обґрунтованим. Суд зазначає, що у цій справі перший і третій заявники були представлені тими самими адвокатами і значні частини їх тверджень стосовно їхніх заяв були однаковими. З урахуванням цього факту, а також документів, які знаходяться у його розпорядженні, та свого прецедентного права Суд вважає обґрунтованим присудити наступні суми, які покривають витрати відповідно до усіх аспектів плюс будь-який податок, який може стягуватися з заявників:

- EUR 5000 спільно, першому і третьому заявникам, які повинні бути перераховані безпосередньо на банківський рахунок їх представників;
- 3000 євро другому заявникові;
- 3000 євро четвертому заявникові.

С. Пеня

141. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти..

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

- 1 *Вирішує* об'єднати заяви;
- 2 *Оголошує* заяви прийнятними;
3. *Постановляє*, що мало місце порушення статті 5 §1 Конвенції;
- 4 *Постановляє*, що немає необхідності окремо розглядати скарги відповідно до статті 5§ 3 Конвенції;
- 5 *Постановляє*, що мало місце порушення статті 18 Конвенції разом зі статтею 5 Конвенції;
- 6 *Постановляє*,
 - (а) що держава-відповідач повинна сплатити заявникам протягом трьох місяців з дня, коли рішення набуде статусу остаточного відповідно до статті 44 § 2 Конвенції, наступні суми, які будуть конвертовані в азербайджанський манат за курсом на день здійснення платежу:
 - (i) 20 000 євро (двадцять тисяч євро) плюс будь-який податок, який може стягуватися з кожного заявника стосовно моральної шкоди;
 - (ii) 5000 євро (п'ять тисяч євро) першому і третьому заявникам спільно, плюс будь-який податок, який може стягуватися з них щодо судових та інших витрат, які повинні бути перераховані безпосередньо на банківський рахунок їх представників;
 - (iii) 3000 євро (три тисячі євро) плюс будь-який податок, який може стягуватися, другому заявникові, стосовно судових та інших витрат;
 - (iv) 3 000 євро (три тисячі євро) плюс будь-який податок який може стягуватися, четвертому заявнику стосовно судових та інших витрат;
 - (b) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на вищезазначені суми нараховуватиметься простий відсоток у розмірі граничної позичкової ставки Європейського

RASHAD HASANOV AND OTHERS v. AZERBAIJAN JUDGMENT

© Переклад адвокатів, кандидатів юридичних наук
Олександра Дроздова та Олени Дроздової

31

центрального банку, яка діятиме в цей період, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

7. Відхиляє одногосно, решту вимог заявників щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 7 липня 2018 року відповідно до пунктів 2 та 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мілан Блашко
Заступник Секретаря

Ангеліка Нуссбергер
Голова

ДОДАТОК

№.	Заява №	Подана	Ім'я заявника рік народження, домашня адреса	Представник
1	48653/13	12/07/2013	Рашад Хасанов 1982 Ленкоран	Асабалі Мустафаєв Руслан МУСТАФАЗАД
2	52464/13	23/07/2013	Заур Гурбанлі 1987 Хірдалан	Халід БАГІРОВ
3.	65597/13	01.09.2013	Узеїр Маммадлі 1987 Барда	Асабалі Мустафаєв Руслан МУСТАФАЗАД
4	70019/13	08.07.2013	Рашадат АХУНДОВ 1984 р Баку	Рашид Хаджілі Зібейда САДІГОВА